

Cijena kritike koju plaćaju NVO i mediji:

SLAPP tužbe, diskreditacija i politički pritisci

Napadi na novinare i organizacije civilnog društva nijesu samo napadi na pojedince koji obavljaju svoj posao, to su napadi na temeljna ljudska prava i osnove demokratskog društva.

I mediji i organizacije civilnog društva imaju ulogu javnih nadzornika – aktera koji kritički posmatraju rad institucija, ukazuju na zloupotrebe i traže odgovornost. U društvu koje teži demokratskom razvoju, oni ne smiju biti meta, već partneri u očuvanju javnog interesa. Udar na njih nije samo institucionalna slabost, već politička poruka da se nezavisnost, kritičnost i javno djelovanje pokušavaju staviti pod kontrolu.

Ove slobode nijesu samo unutrašnje pitanje – one su jasno definisane i zaštićene međunarodnim normama, uključujući Evropsku konvenciju o ljudskim pravima. Sloboda izražavanja, sloboda udruživanja i djelovanje nevladinih organizacija predstavljaju standarde koje Crna Gora ne samo da je dužna da poštuje, već ih je i ustavno garantovala.

Ipak, u praksi, slika je znatno drugačija. Izvještaji Evropske komisije redovno bilježe stanje bez napretka u oblastima slobode medija, bezbjednosti novinara, kao i ambijenta u kojem radi civilni sektor, što je i očigledno kroz targetiranje, zloupotrebe pravosudnog sistema, finansijske pritiske ili javnu diskreditaciju. Sve ovo ukazuje na sistematski obrazac sužavanja prostora za javno djelovanje.

Institucionalni pritisci, zloupotreba pravosudnog aparata, targetiranje putem medija bliskih političkim strukturama te orkestrirane kampanje dezinformacija, čine okosnicu ambijenta u kojem kritički glasovi sve češće postaju meta sistematskih napada.

U tom kontekstu treba sagledati i primjere koje donosimo u nastavku ovog izvještaja, a koji jasno demonstrira kako se napadom na jednog aktera šalje poruka svima, da se za kritičko mišljenje plaća cijena.

Kampanje diskreditacije “NVO protiv crkve”

Djelovanje organizacija koje se zalažu za sekularni karakter države sve češće se interpretira kroz prizmu navodne antitradicionalnosti i „ideološkog inženjeringa”.

Ovakvim narativima doprinosi i medijska matrica zasnovana na teorijama zavjere i etiketiranju neistomišljenika.

Dan nakon što je objavljeno da je bjelopoljsko Više državno tužilaštvo formiralo predmet povodom govora arhiepiskopa i mitropolita budimljansko-nikšićkog Metodija, na portalu [IN4S](#) objavljen je tekst u kojem se, uz targetiranje više nezavisnih medija i organizacija, konstruše slika o “orkestriranoj histeriji protiv Srpske pravoslavne crkve i srpskog naroda”.

Metodije je, između ostalog, kazao da “od kraja Drugog svjetskog rata caruje titoističko-ustaška koalicija koja pravi genocid nad srpskim narodom”, te da su četničke vođe Dragoljub Mihailović i Pavle Đurišić bili “prvi gerilci koji su ustali protiv fašista u Evropi”, ali da su “istine o njima kasnije prikrivene lažima”. Slično je tvrdio i mitropolit SPC Joanikije.

Tim povodom, nevladine organizacije i građanski aktivisti izrazili su zabrinutost i oštro osudili izjave mitropolita crnogorsko-primorskog Joanikija, kojima on veliča Pavla Đurišića, komandanta četničkog pokreta u Crnoj Gori i dokazanog ratnog zločinca. Oni su od državnog tužilaštva jasan stav o tome da li veličanje četničkog pokreta u Crnoj Gori predstavlja govor mržnje koji mora biti sankcionisan, što je poslužilo kao osnova za napad na civilni sektor.

Slično [IN4S](#) i portal [Alo Online](#) targetira Zlatka Vujovića, nazivajući ga „plaćeničkom njuškom” predstavljajući ga kao protivnika crkve zbog izjave da je SPC iznad države.

Ovo ne predstavlja samo pokušaje delegitimizacije NVO sektora, već i otvorene pozive na stigmatizaciju pojedinaca koji učestvuju u društvenom dijalogu i ukazuju na kršenja ustavnih i demokratskih principa. Riječ je o kontinuiranoj strategiji koja ima za cilj gušenje kritičkog mišljenja i zastrašivanje onih koji djeluju u javnom interesu.

Na portalu Borba i drugim medijima bliskim režimima u Crnoj Gori i Srbiji, i dalje se vodi kampanja usmjerena protiv organizacija civilnog društva, naročito onih koje preispituju rad izvršne vlasti.

[Alo online](#) [targetira](#) programsku direktoricu CDT Milicu Kovačević zbog poziva državi da uredi pitanje digitalnog prostora, navodeći da “pod plaštom „borbe protiv dezinformacija”, Kovačević nastoji da nametne evropski zakon (DSA) državi koja nije članica EU, bez ikakvog demokratskog procesa, bez javne rasprave i bez političkog konsenzusa”.

Omalovažavanje i uvrede na račun svih onih koji misle drugačije, postao je modus operandi u Crnoj Gori. Tako gore pomenuti portal [Borba.me](#), bivšu ministarku [evropskih integracija](#), danas [NVO aktivistu Jovanu Marović](#) opisuje kao “NVO usjedjelicu” koja je, kako tvrde, kritikama na račun vlasti, žigosala srpski narod u Crnoj Gori kao zloban.

Međutim, Marović je zapravo kritikovala učinke aktuelne vlasti tokom jedne konferencije u Podgorici.

Osim što predstavljaju mizogini napad, ova i slična targetiranja imaju za cilj da kritičare društva učutkaju i svedu na puke posmatračke događaja u zemlji.

Pored diskreditacije u javnom diskursu, koriste se i formalni mehanizmi kako bi se obeshrabrio rad NVO.

[Najavljena tužba poslanika Miodraga Lakovića protiv organizacije MANS](#) zbog, kako navodi, targetiranja od strane te NVO, predstavlja prijetnju za slobodu djelovanja rada civilnog sektora, jer se kritika javnog djelovanja preoblikuje u osnov za pravni progon.

MANS je tvrdio da je Laković dok je bio ključna figura u Sektoru protiv droge, od 2004. do 2015. godine, izbjegao da međunarodnim partnerima saopšti podatke o tovarima droge, koji su godinama brodovima stizali u Kotor. Sa druge strane, Laković je pozvao Specijalno državno tužilaštvo da ispita navode MANS-a.

Kad vlast targetira medije

Pored nevladinih organizacija, predmet javnih napada su i novinari i medijske kuće. [Slučaj u kojem poslanik vlasti Boris Bogdanović javno optužuje novinare više redakcija da su plaćeni od strane kriminalnih struktura](#) bez navođenja dokaza dio je šire prakse targetiranja s ciljem diskreditacije i zastrašivanja. U konkretnom slučaju, sporna je [i reakcija resorne ministarke za kulturu i medije Tamare Vujović](#), koja (slučajno ili ne) dolazi iz iste partije kao pomenuti poslanik.

Ministarka tako tvrdi da “zaštita slobode medija ne podrazumijeva pravo bilo koga da bude izuzet od javne i političke kritike, pogotovo kada se ista odnosi na pojave koje mogu spriječiti štetne posljedice po društvo”.

Ovakvi narativi, koje preuzimaju i šire portali bliski određenim političkim grupacijama, stvaraju atmosferu u kojoj su novinari tretirani kao legitimna meta, čime se ozbiljno ugrožava bezbjednost i integritet novinarske profesije.

Potpredsjednik Vlade, Nik Đeljošaj, osuđen je za klevetanje novinara TV Vijesti Danila Ajkovića i prema prvostepenoj presudi Osnovnog suda, dužan je da mu plati odštetu.

Đeljošaj je vrijeđao Ajkovića i TV Vijesti, reagujući na prilog o odluci poslanika vladajuće većine da mu Skupština ne skida imunitet, zbog krivičnog djela pozivanje na otpor.

Đeljošaj je osim toga optužio tužiteljku, sutkinju i novinara, da su, kako je rekao, uzeli novac za ono rade.

“Nadam se da će se nekada saznati, da li su uzeli pare za ovo što rade ili su sa nalogodavcem udruženi u slijepoj mržnji? Ovo je eklatantni primjer kako institucije i novinar koriste svoje pozicije za obračun sa jednim političarem”, napisao je tada Đeljošaj.

Uz brojne uvrede na račun novinara TV Vijesti Danila Ajkovića, potpredsjednik Vlade dodaje i da će doći dan kada će, kako je rekao, ova trojka odgovarati za svoja nedjela.

Ajković je, nakon prvostepene presude, ocijenio da je sud utvrdio da se radilo o klasičnom blaćenju njega kao novinara i da je ova presuda važan doprinos u borbi za dostojanstvo novinarske profesije.

SLAPP tužbe kao instrument zastrašivanja

Jedan od najozbiljnijih instrumenata pritiska na medije predstavlja praksa podnošenja tzv. SLAPP tužbi (Strategic Lawsuits Against Public Participation) – pravnih postupaka koji se, iako često bez pravne osnove, koriste kako bi se iscrpili resursi medija i obeshrabrilo kritičko izvještavanje. [Tužba Andreja Vučića protiv dnevnog lista „Vijesti“, zbog prenosa djelova izvještaja Europol o kriminalno-političkim vezama, predstavlja paradigmatičan primjer ove prakse.](#)

Vijesti su u više navrata, prenosile djelove iz prepiske na SKY aplikaciji, koju su vodili pripadnici kriminalnih struktura. U tim prepiskama, pominjani su i neki političari, ali i Andrej Vučić, brat predsjednika Srbije Aleksandra Vučića.

Uprkos činjenici da se novinarski rad temeljio na novinarki dostupnim podacima od značaja za javni interes, pravni mehanizam je iskorišćen kao sredstvo represije nad redakcijom.

Ovakvi slučajevi šalju poruku široj novinarskoj zajednici da objavljivanje informacija koje ugrožavaju političke i poslovne elite nosi visok profesionalni i lični rizik.

Tekst je izrađen uz podršku regionalnog projekta SMART Balkan – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan kojeg implementira Centar za promociju civilnog društva (CPCD), Center for Research and Policy Making (CRPM) i Institute for Democracy and Mediation (IDM) a finansijski podržava Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške.

Sadržaj teksta je isključiva odgovornost autora i ne odražava nužno stavove Centra za promociju civilnog društva, Center for Research and Policy Making (CRPM), Institute for Democracy and Mediation i Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške.